

DANTIGĒLI LAKANA SABATILI KAN LAKŌLISOW LA

Maramafennakelēw nōkunw bē bange gēleyaw la hadamadenkow ni yiriwalikow la wa u bē na ni gēleya suguya caman ye hadamadenw ni jōgōn cē, fura ka kan ka sōrō minnu na jōona jōona. Dipe fan tan ni naani kōnō, mugujuguw filila lakōlisow ni Iniwērisitew kan, k’u ci k’u yereke, walima ka tasuma bila u la ani ka denmisenninw, lakōlidenkōrōbaw, lakōlikaramōgōw ani karamōgōbaw faga, k’u farikolo yōrō dō tige ka bō u la, k’u minē ka taa n’u ye, walima k’u don kaso la, kasōrō u ma kiiri. Kalanyōrō dōw yelemanā k’u kē dagayōrōw ye, kēledenw dagayōrōw walima kasow, kēletigiw fē. O girinkajōw ye ko jugu caman lase lakōlidenkōrōbaw ni lakōlikaramōgōw ma, ka denmisennin caman bali k’u ka hake sōrō kalanko la, ka sigidalamōgōw bali u ka se k’u ka sinijēsigi jōli sababu jōnjōnw sōrō. O cogoya kelen na, jamana caman kōnō, maramafennakelēw bē ka kē sababu ye hali bi ka kalansow ci ani ka denmisennin sere caman jigi kari, k’u ka pinifenw don ngalama na.

Binkanniw kalanyōrōw kan, olu ye kojugukew ye ka jēsīn kalansow, kalandenkōrōbaw ani karamōgōw ma. O binkanniwalew n’o bagabagaliw bē se ka kē sababu ye ka dankari kosebē mōgō kelen ani hadamadenjekuluw ka jēnamaya la, waati kuntaala jan kōnō. O la, kalanko bē se ka tije, ka kalanyōrōw ka jētaa bali walima karamōgōw ni kalandenw bē to u ka so, lakanabaliya y’a sababu ye. Binkanniw lakōlisow ni Iniwēritew kan, olu kera juguw fē walasa ka jōgōnmakotobaliya ni bilakerefe lajuguya an ka jamana kōnō – walasa ka fisamanciya don cew ni musow cē, misali la, ka musomanninw bali ka don kalan na, walasa ka fōjōgōnkōw sinsin sigidalamōgō dōw ni jōgōn cē, walasa ka fusiri seko ni dōnko caya la, walasa ka kalan sōrōli bē fē bali ani ka jekuluko hake sōrōli fana bali.. Kalanyōrōw yelemanī k’u kē kēledenw dagayōrōw ye, o bē se ka na ni denmisenninw ni denmisēnw diyagoya mineni ye k’u fara kēledenw kan, walima k’u kunsin cenimusoya dantemewalew keli ma. Kerēkerennēnya la, binkanni ninnu bē se ka kē sababu ye, ka dankari Mali kalanko cakēda werew la.

Kasōrō kalan bē se ka kē sababu ye ka denmisenninw kisi saya ma, a b’u farikolo kisi jangataw ma, ani k’u kisi diyagoyabaara ma ; kalan bē se fana ka denmisenninw kisi kunkolōjagamiw ma minnu sababu ye kēlew ye, k’u bila dōke sira kan, k’u basigi, ka baara jēnama werew dajira u la. Kalan min b’a janto fōjōgōnkōw dalasali la, o tē se ka kē kēle sababu ye, o bē fērew de tige walasa ben ka sabati. Kalan jōyōrō ka bon kosebē hadamadenw ka hakew n’u ka yerēya sabatili la, a jē ma, u dusukun na. An b’an seko bē lajelen kē walasa kalan keyōrōw ka kē yōrō sabatilenw ye.

An ka foli bē jamanaw ye minnu ye hakili sōrō, k’a jira ko kalan man kan jō kēle waatiw la ; a ka kan ka layiriwa ani k’a lasōrōli hakew lafasa o waatiw la. Ni kalan sera ka to senna, kēle waatiw la, kunnafoni jēnamaw keneyako kan ani laadilikanw kēle kōlōlōw kan, olu bē se ka di jamanadenw ma, kēle bē minnu kunkan.

Dipe lakananiko Bulonba ye baara minnu kē ka jēsīn denmisenninw ka jēnamaya sabatili ma kēle waatiw la, an b’o foli n’o walejumandōn kē. Dankarili jugu minnu kera denmisenninw ka hakew la, kēle waatiw la, olu kōlōsili n’u kunnafoni jēsenni fērew labenni, an b’o baara kelenw fana jōyōrōba lakodōn. An b’a

jira ko nafaba be Diye lakananiko Bulonba ka benkanseben ninnu na, n’u nimoro ye 1998 (2011) ani nimoro 2143 (2014) ye, o seben minnu y’a jini keletigiw fe, u k’u yeremine waleyaw keli ma minnu be denmisenw bali ka kalan soro ; u y’a jini fana ka dusudon tonjamanaw konon, u ka feerew tige, walasa sorodasiw ni kelejekulu minnu te jamana taw ye, olu ka bali k’u makone lakolisow la ; o waleya in be diye benkansariya soson min labatoli diyagoyalen don bee kan.

An be waleyaw foli ke, minnu kera sababu ye ka *lakolisow ni Iniwertew lakanani taabolow laben kele waatiw la.* O taabolo ninnu waleyali man gelen sariya jekoro. U waleyali be filanfilan na, wa u ni diye sariyaw konokow te jagon soson. U be tali ke waleya jumanw kan minnu be senna, wa u be kuntilennaw dantige minnu b’a to ni kele kololow be dogoya kalanko kan. Cesiri minnu be ka ke walasa ka *taabolo* ninnu kunnafoniw ka jensen, k’u lase sorodasiw ni kelejekuluw ma ani kele tigilamogo to bee lajelen, ani *taabolo* ninnu waleyali feerew tigeli, an be foli ke o bee la. An be hakililajigin ke, waati bee, diye sariya waleyata bee lajelen labatoli la, sango sariya minnu be boli pangilibaliya kan, bee ka kan k’i wasadon kerengerennya la olu minnu labatoli la.

Sariya min be kalan daga bee lajelen ye ani ka kalan joyoro jira, walasa jagon faamuya ni jagonmakoto ni teriya ka sinsin jamanaw ni jagon ce, an b’o lakodon ; an cesirilen don ka jamanadenw lakanani sinsin a je ma, donin-donin ka taa a fe, kelew mana wuli, kerengerennya la denmisenw ; an jilajalen don, k’an bolo di jagon ma, ka je ka lakoliso bee lajelen lakana ; lakolisow ni Iniwertew lakanani taabolow walasa k’u kisi binkaniw toro ma kele waatiw la, an sonna o hakilila ninnu fana ma, ka ben u kan, ani :

- an be baara ke ni *taabolo* ninnu ye ani k’u don jamana taasira bee lajelen konon, ani k’u don an ka baara waleyataw konon, an seko damajira bee lajelen na ;
- an b’an seko damajira ke, jamana dakun na, ka kunnafonikise lakikaw kafo binkaniw kan minnu kera kalanyorow la, minnu dara mogo pangatalenw kan, ani makopeni minnu kera lakolisow ni Iniwertew la keledenw fe, kelew waatiw la ; kerengerennya la, an b’o ke, k’an sinsin kolosili ni kunnafonidi feerew kan, walasa baaraw ka dogoya an bolo ani walasa an ka se ka demedon ke mogo pangatalen bee ma, kasoro fisamanciya ma ta ka mogo si segere.
- an be segesegeliw ke jamana ani diye sariyaw sosoli seereyaw kan, sariya minnu dantigera an ka jamana konon, n’o ma se ka ke, an be ko jugu kebagaw wele fanaga la, a kecogo juman na ;
- taabolo minnu be fagonkonow kalanni don kalansenw konon, an b’olu laben, ka ben u kan, k’u lasabati hadamadenya ni yiriwali programuw konon, n’o ma ke, an b’u don jamana baara bolodalenw konon ;
- an b’a laje ka teme ni kalan ye kele waatiw la, an be deme ke lakolisow ni Iniwertew ka se ka laben ani n’a se kera an ye, an be bolodijagonma sabati, ani ka deme jini diye tonbaw fe, ka jesin binkaniw kumbenni ma minnu be ta ka kalanyorow segere, walima ka wulikajow ke walasa nin dantigeliseben in ka se ka waleya ;

- an be demɛ ke, walasa Dije lakananiko Bulonba ni dije tɔnba sekereteri zenerali ka ciden kerɛnkerɛnnen ka wulikajɔw ka se ka sabati, ani ka demɛ ke jamana yeremahorɔnyalenw ka tɔnba bofara werew, a jekuluw n'a cakeda jenama werew ka wulikajɔw fana ka se ka sabati, ka jesin denmisenninw ka jenamaya sinsinni ma, kele waatiw la ;
- an be to ka tɔnsigiw ke waati bee ; o kenew kan, an be dije tɔnbaw ni jerejekuluw wele, walasa an ka je ka nin dantigeliseben in waleyalicogo feerew tige jɔgon fe. Baara be se ka ke cogo min ni taabolo dantigelen ninnu ye, an be je k'o feerew fana tige.